

شرط هشتم : رسیدن به حد ترخص

شرط هشتم : رسیدن به حد ترخص ۱

مسأله ۵۰۸) مسافری که از وطن خارج می شود و قصد پیمودن مسافت شرعی را دارد، از زمانی نمازش قصر می شود که به حد معینی برسد، همچنین هنگام بازگشت هنگامی که به آن حد برسد باید نماز را تمام بخواند، که به این حد، «حدّ ترخص» می گویند؛ گرچه احتیاط مستحب آن است که در حد فاصل بین حدّ ترخص و ورود به شهر، نماز را به صورت جمع بین قصر و تمام بخواند.

مسأله ۵۰۹) ملاک تشخیص حدّ ترخص، آن است که از آخرین خانه شهر به اندازه ای دور شود که صدای اذان متعارف شهر را بدون بلندگو نشنود؛ خواه دیوارهای شهر را ببیند یا نه.

مسأله ۵۱۰) اگر در خارج شهر صدای اذان را بشنود و تشخیص دهد که اذان است ولی نتواند فصل های آن را از یکدیگر تشخیص دهد، بنابر احتیاط واجب باید بین قصر و تمام جمع کند، مگر اینکه مسیر خود را به قدری ادامه دهد که صدای اذان را اصلاً نشنود.

مسأله ۵۱۱) ملاک برای حدّ ترخص، شنیدن اذانی است که در مکان بلند متعارف همچون مأذنه های مساجد قدیمی و در آخر شهر گفته شود.

مسأله ۵۱۲) ملاک در بلندی صدای اذان، صدای متوسط و متعارف و در شنیدن اذان، قدرت شنوایی متوسط و معمولی و در وضعیت جوّی، جوّ متعارف است؛ یعنی هوایی که در آن باد شدید و غبار و مه نباشد.

مسأله ۵۱۳) چنانچه مسافر به مقداری از وطن دور شود که صدای اذان شنیده نمی شود ولی صداهای بلند دیگر مانند دعا و قرائت قرآن شنیده می شود، احتیاط آن است که اگر در آنجا نماز می خواند، به صورت جمع بخواند و یا به اندازه ای دور شود که صدایی شنیده نشود.

مسأله ۵۱۴) اگر مسافر به محلی می رود که تصمیم دارد ده روز در آنجا بماند، تا قبل از رسیدن به حدّ ترخص محل اقامت، نمازش قصر است و در حدّ فاصل بین حدّ ترخص و محل اقامت، بنابر احتیاط واجب باید بین قصر و تمام جمع کند.

مسأله ۵۱۵) اگر از محلی که قصد اقامت ده روز کرده به قصد پیمودن مسافت شرعی خارج شود، احتیاط واجب آن است که در فاصله بین محل اقامت و حد ترخص، بین قصر و تمام جمع کند یا نماز را تأخیر بیندازد تا از حدّ ترخص عبور کند و قصر بخواند.

مسأله ۵۱۶) کسی که سی روز مردّد در محلی مانده و از روز سی و یکم نماز را تمام می خواند، اگر به قصد پیمودن مسافت شرعی از آن مکان خارج شود، بنابر احتیاط واجب یا قبل از حدّ ترخص بین قصر و تمام جمع کند یا نماز را

تأخیر بیندازد و قصر بخواند.

مسأله ۵۱۷) در سایر موارد (به استثناء موارد سه گانه) ۲ که مسافر وظیفه اش نماز تمام بوده و تبدیل به قصر شده است، برای خواندن نماز به صورت قصر، حدّ ترخص معیار نیست؛ مانند کسی که به سفر حرام رفته و سپس به مباح تبدیل شده، یا کسی که بدون قصد سفر تا هشت فرسخ رفته و می خواهد برگردد.

مسأله ۵۱۸) کسی که از وطن به قصد پیمودن مسافت شرعی سفر می کند، اگر شک کند که به حدّ ترخص رسیده است یا نه؛ باید بنا بگذارد که به حدّ ترخص نرسیده و نماز را تمام بخواند و اگر این شک هنگام برگشتن از سفر باشد، باید نماز را قصر بخواند؛ البته در صورتی که هم هنگام رفتن و هم برگشتن، در یک محل، شک کند که از حد ترخص گذشته است یا نه و بخواند در آن محل نماز بخواند، باید بین قصر و تمام جمع کند و اگر نماز رفت را فقط به صورت تمام خوانده، باید به صورت قصر هم بخواند.

مسأله ۵۱۹) کسی که از وطن به سفر می رود چنانچه قبل از رسیدن به حدّ ترخص، به تصور اینکه به حدّ ترخص رسیده است، نماز را قصر بخواند، سپس متوجه شود که اشتباه کرده، باید دوباره نماز را به جا آورد. در برگشت به وطن نیز اگر چنین اتفاقی بیفتد و نماز را تمام بخواند حکم همین است.

مسأله ۵۲۰) کسی که از وطن به سفر می رود اگر پس از عبور از حدّ ترخص، به تصور اینکه به حدّ ترخص نرسیده، نماز را تمام بخواند، سپس متوجه شود که چنین نبوده، باید دوباره نمازش را بخواند، در برگشت نیز اگر چنین اتفاقی بیفتد و نماز را قصر بخواند، حکم همین است.

مسأله ۵۲۱) اگر پس از خروج از وطن و عبور از حدّ ترخص، دوباره وارد حدّ ترخص شود، باید نماز را داخل حدّ ترخص تمام بخواند و تفاوتی نمی کند که برگشت او اختیاری یا غیر اختیاری و یا به دلیل کج بودن راه باشد.

مسأله ۵۲۲) در فرض مسأله قبل، اگر ورود او به حدّ ترخص به خاطر طبیعت مسیر همچون کجی راه باشد، لازم نیست باقیمانده مسیر به مقدار مسافت باشد، بلکه مقدار مسافت شرعی از همان ابتدای سفر با احتساب مقدار مسافتی که داخل حد ترخص می شود و برمی گردد، محاسبه می شود.

مسأله ۵۲۳) در فرض مسأله سابق، اگر ورود به حدّ ترخص به خاطر طبیعت مسیر نباشد، بلکه به خاطر امر دیگری به صورت اختیاری یا غیر اختیاری ۳ به داخل حد ترخص برگردد؛ مانند اینکه برای برداشتن چمدانی که در محدوده حدّ ترخص جا گذاشته، برگردد، و بعد از برداشتن چمدان، همان سفر قبلی را ادامه دهد، در این صورت مسافت شرعی از ابتدای سفر محاسبه می شود ولی آن مقدار راه اضافی که از خارج حد ترخص برای برداشتن چمدان برگشته و دوباره به آن محل برمیگردد، در مسافت شرعی محاسبه نمی شود.

مسأله ۵۲۴) اگر به قصد مسافت از حدّ ترخص وطن خارج شد و نماز را به صورت قصر به جا آورد و دوباره وارد حدّ ترخص شد و سپس سفر خود را ادامه داد، نماز خوانده شده کافی است و لازم نیست آن را اعاده کند.

مسأله ۵۲۵) اگر از محلی که قصد اقامت ده روز کرده به قصد پیمودن مسافت شرعی خارج شود و بعد از گذشتن از حد ترخص به دلیلی، دوباره به حدّ ترخص یا حتی به محل اقامت وارد شود و قصد اقامت ده روز نداشته باشد، نمازش قصر است.

مسأله ۵۲۶) اگر کسی قصد دارد حداقل هشت فرسخ، دور شهر حرکت کند، چنانچه این حرکت داخل حد ترخص باشد، نمازش تمام است، ولی اگر خارج حد ترخص باشد، نماز قصر است؛ هرچند به خاطر کجی و اعوجاج راه، در مواردی داخل حد ترخص شود و مقدار مسیر خارج حد ترخص، کمتر از هشت فرسخ باشد. البته اگر بخواهد داخل حد ترخص نماز بخواند، نماز تمام است.

مسأله ۵۲۷) در فرض مسأله قبل، اگر داخل شدن به حد ترخص به خاطر طبیعت مسیر نباشد، بلکه با اختیار به داخل حد ترخص برمی گردد، در این صورت اگر بقیه راه غیر از مقدار مسافتی که برمی گردد و خارج می شود، هشت فرسخ نباشد، نماز تمام است، و اگر به مقدار مسافت باشد، نماز قصر است. البته نمازش داخل حد ترخص، تمام است.

۱. بر اساس تحقیقات انجام گرفته ۱۳۵۰ متر پس از آخرین نقطه شهر، حد ترخص می باشد.
۲. یعنی غیر مورد وطن، قصد اقامت ده روزه و ماندن بیش از سی روز مردد.
۳. غیر اختیاری مانند اینکه کشتی ای که به سمت مقصدی حرکت می کند و از حد ترخص می گذرد، در اثر وزش باد، دوباره داخل حد ترخص برمی گردد.